

Kädentieto, taide ja riippuvuuden purku

- Tieto vallan välikappaleena -

Vuosien varrella kerätessäni tietoa käden taidoista olen törmännyt toistuvasti tiedon panttaamiseen. Kysyttäessäni tarkempia ohjeita vanhalta puusepältä, joka omien sanojen mukaan tiesi miten vankkureiden puupyörien navat tehtiin, huomasin hänen haluttomuuttaan paljastaa ammattiosaamistaan ulkopuoliselle. Yliopistopiireissä olen kohdannut samanlaista välttelyä. Tämä aiheutti minulle jatkuvan tunteen, että hautaisin epäilyttäviä aikeita.

Merkityksellinen tieto välittyy yhteiskunnassamme vastahakoisesti. Tiedon arvo nousee pidättämällä sitä. Keskinäisessä kilpailussamme toisen tieto saattaa kaventaa omia mahdollisuuksia hankkia rahaa. Naiivi kysyisi, eikö se olisi yhteisesti hyväksi, että kaikki voisivat tietää miten asioita voisi tehdä parhaalla mahdollisella tavalla.

Tiedon panttaamisella on ilkeämpi muoto, jossa annetaan peräti harhaan johtavaa tietoa. Joissakin asioissa tämä valkeni minulle vasta vuosien kokeilun päässä. Vai tiesikö kertoja oikeasti? Huomasin myös, että perinnetaidoista kerrotaan paljon ikään kuin omana kokemuksena, vaikka niistä on vain lukenut tai isoisältään kuullut. Kuka täällä ylipäättään osaa kertoa jotain mitä hän oikeastikin tietää? Ympäristökysymyksissä vastakkaiset lausunnot törmäävät toisiinsa ja meidän osaksi jää ryhmittäytyä niiden asiantuntijoiden taakse, joiden luulemme olevan rehellisempiä kuin toiset. Miten paljon omakohtaista asiantuntijallakaan on kerrottavana, kun on sisäistänyt vuosikaupalla lukutietoa, joka sekin perustuu toisten hankkimaan lukutietoon? Ketjutettu luottosuhde tiedon oikeellisuudesta voi olla todella pitkä.

Luottamus toisen tahon tietämiseen pohjana omille mielipiteilleen pettää aina välillä. Samalla meidän todellisuudentunne voi järkyttyä pahasti. Toiskädentiedon vallasta ensikädentiedon lähteille tapahtuu pitkälti kehon kautta. Tieto on hankittava itse ja kädet auttavat.

- Ammatit tiedonkulun esteinä -

Jokainen ammattiryhmä tuntuu harjoittavan jonkun verran oma tekemisensä mystifiointia. Puusepät, viljelijät, taitelijat ja lääkärit korostavat omaa roolinsa tässä yhteiskunnassa aina yläkanttiin. Mystifioinnilla annetaan ymmärtää, että vain vihkiytynyt kykenee suoritukseen. Muut pysyköön poissa, jolleivät hyväksy ammattikunnan muut vaatimukset. Ammatti-ihmisellä on valtaa toisiin ihmisiin eikä häntä kiinnostaa luopua siitä. Hän tarvitsee sitä, koska hän on itse riippuvainen toisten ammattilaisten palveluksista. Tämä vallan ja riippuvuuden punos on merkittävä tekijä meidän yhteiskunnan toimivuuden kannalta ja jähmetyttää muutoksia tuntuvasti taikka estää joitakin muutoksi täysin. Yhteiskunnallisesta murroksesta tulee kivuliainta niille, joiden riippuvuusaste on korkein, sillä heillä on menetettävää. Mystifioinnilla pyritään suojelemaan omaa toimialuettaan, ja niin tekevät ammatti-taitelijatkin.

Ammattitaitelija on vaikeassa tilanteessa, koska hän useimmiten ei tuota mitään elämälle välittömästi tarpeellista. Hänellä ei ole suoranaista valtaa ihmisiin, jota hän voi vaihtaa hyödykkeisiin. Kuuluuko hänen olla toisten armoilla, onko taitelijanammatti verrattavissa muihin ammatteihin?

- Vapaus, jota taitelija saattaa kaivata -

Taitteen yksi merkitys minulle on, että se voi terävöittää havaintokykyä yhdistelemällä ilmiöiden palasia tottumattomalla tavalla. Se on hienoa! Vastuu omasta elämästään voi toteutua parhaiten, jos havaintopohja maailmasta on hyvä. Mutta onko varma, että siihen tarvitaan taiteen ammattilainen?

Taiteilija kaipaa taiteellista vapautta. Sen saaminen on edellyttänyt mesenaattia tai itsellisyyttä. Ammattimainen taiteenharjoittaminen on hyvin sitoutunut valtakulttuurin riippuvuusasetelmiin ja siten siltä voi odottaa verraten myötälinjaisia teoksia. Olen erityisesti sellaisen taiteen ystävä, jossa on särmää, hilpeää kyseenalaistamista ja sitkeää rehellisyyttä. Itsellisyys takaa parhaiten tätä tavoitetta. Yhteiskunnan riippuvuuden punoksen todellinen ulosmarssi on omavaraiseläjä. Hänellä on suuri mahdollisuus määritellä roolinsa yhteisössä itse antajana ja ottajana. Hänestä ei yleensä ole toisen ihmisen leivän kaventaja, sillä hän varaa tarpeisiinsa erittäin pienen maa-alan. Hän ei ole uhka, sillä hänellä on vain vähän (raha)valtaa ihmisiin ja kädentyö ei riitä valtaisiin hankkeisiin. Hän on silti vahva piikki yhteiskunnan lihassa, muistuttaja jostakin oleellisesta.

Pitkälle menevä omavaraisuus on minulle ponnahduslauta vapauteen, jossa voin osallistua riippumattomana yhteiseen keskusteluun. Minun ei tarvitse sensuroida antiani miellyttääkseni työnantaja, seurakuntalaisia tai putkimiestä. Itsellisyyden pohjalta voin tutkia luonnonilmiöitä, koodata tietokoneella ja musisoida ilman että joku rahoittaja hengittää niskaan. Ja tuotoksiani voin antaa vapaaseen käyttöön veloittamatta mitään.

Lasse Nordlund, 29.4.2012